

Snježana Babić

Filozofski fakultet
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera
Osijek

Wolfgang Eismann, Bernhard Hurch, 2008. *Korrespondenz. Jan Baudouin de Courtenay – Hugo Schuchardt*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. 117 stranica. ISBN 978-3-8253-5496-1; 28 €.

U izdanju sveučilišne izdavačke kuće Winter 2008. godine izlazi knjiga naslova „Jan Baudouin de Courtenay – Hugo Schuchardt Korrespondenz.“ Urednici Wolfgang Eismann i Bernhard Hurch u knjizi predstavljaju korespondenciju Jana Baudouina de Courtenaya i Huga Schuchardta od 1884. do 1922. godine. Baudouin i Schuchardt jezikoslovci su koji su znatno pridonijeli svojoj struci – općoj lingvistici, romanistici i slavistici i, kao što je već poznato, smatraju se prethodnicima strukturalizma. Neko vrijeme priklonjeni su mladogramatičarskoj školi, no kasnije dolazi do njihova udaljavanja od stavova mladogramatičara. Zanimljivo je da se, unatoč različitim naravima i životnim putevima, Baudouin i Schuchardt često spominju u istome kontekstu. Poznati su po unošenju novina u struku. Te su novine, prema riječima urednika, nastale na temeljima misaonih struktura cijeloga 19. stoljeća, pri čemu Baudouin i Schuchardt ne negiraju saznanja ili vjerodostojnost povijesnog i konceptualnog napretka, već kritiziraju ograničenost razmišljanja u određivanju predmeta. Korespondencija predočena u ovome radu pruža nam uvid u znanstveni rad Jana Baudouina de Courtenaya i Huga Schuchardta te rasvjetljava pitanja akademske svakodnevice i jezične politike na sveučilištima. Čitatelj saznaje mnogo toga o znanstveno-političkim prilikama koje su obilježile kraj 19. i početak 20. stoljeća u Europi.

Knjiga je podijeljena na šest dijelova. U uvodnome se dijelu čitatelja upoznaje s činjenicama iz životopisa znanstvenika Baudouina i Schuchardta. Pri tome urednici naglašavaju da svrha knjige nije procjena originalnosti i dostignuća Baudouinova i Schuchardtova znanstvenog rada, već prikaz razvoja znanja i saznanja. U uvodu se urednici dotiču i tema o kojima su Baudouin i Schuchardt raspravljali u svojim pismima. Više pojedinosti o sadržaju pisama urednici iznose u drugom dijelu knjige.

Treći dio knjige nazvan je *Der Versuch einer Einschätzung*⁵. Eismann i Hurch objašnjavaju važnost razmjene informacija, znanja i iskustava između znanstvenika putem pisama, koja su krajem 19. i početkom 20. stoljeća bila najčešći oblik komuniciranja i informiranja. Četvrti dio sadrži općenite primjedbe o pronalženju pisama te o njihovu podrijetlu i čuvanju.

Peti dio obuhvaća korespondenciju. Prikazano je ukupno sedamdeset i jedno pismo. Od toga je trideset i osam pisama proizašlo iz pera Schuchardta, dok je trideset i tri napisao Baudouin. Knjiga završava fotografijama nekoliko rukom pisanih pisama Schuchardta i Baudouina te indeksom imena koja se pojavljuju u pismima.

Nije poznato koliko su pisama Schuchardt i Baudouin ukupno razmijenili međusobno ili s drugim znanstvenicima. Urednici spominju da Schuchardtova ostavština obuhvaća oko 13 000 pisama.⁶ Do prve uspostave kontakta između Schuchardta i De Courtenaya dolazi u svibnju 1884. godine, što saznajemo iz prvog od sedamdeset i jednog pisma prikazanog u knjizi. Zadnje pismo nosi nadnevak 14. studenog 1922. godine. Pisma su najvećim dijelom preuzeta u svome izvornom obliku. Ispravljena su samo pravopisna odstupanja kao i neke kratice koje bi otežale razumijevanje teksta. Na taj način sačuvana su stilska obilježja samih autora, ali i vremena u kojemu su djelovali. Zbog autentičnosti pisama čitatelj se može uvjeriti u Baudouinovo izvrsno znanje ne samo njemačkoga jezika već i mnogih drugih jezika, iako je prvenstveno bio slavist. Prema broju pisama i nadnevcima može se zaključiti da je korespondencija bila najintenzivnija i najplodnija od 1884. do 1886. godine. Zbog starosti, bolesti i teških životnih prilika u kojima se našao Baudouin, smanjuje se broj pisama koje razmjenjuje s Schuchardtom, a neka od njih su, prema riječima autora, i izgubljena.

Tematika koje se dotiču pisma različita je. U prvome pismu Schuchardt spominje svoju habilitaciju *Über die Klassifikation der romanischen Mundarten*⁷ te kaže kako je odbacio teoriju o rodoslovnom stablu. Iskazuje svoje zanimanje za miješane jezike i moli Baudouina, koji zbog svog angažmana na sveučilištima širom Europe (od Estonije, Tatarstana, Poljske do Rusije) posjeduje bogatu zbirku radova na tu i druge srodne teme, za informacije o kinesko-ruskome žargonu koji se govori u nekim pograničnim mjestima Sibira. U kasnijim su pismima u

⁵ U prijevodu: *Pokušaj procjene* (prev. Snježana Babić)

⁶ Kako Baudouinova ostavština nije u cijelosti sačuvana, nagađa se da njegova korespondencija brojčano ne zaostaje za Schuchardtovom. Tako mnogobrojna i intenzivna korespondencija dokazuje da su pisma bila najvažniji način razmjene mišljenja među znanstvenicima onoga vremena.

⁷ Pismo 1, str. 20, *O klasifikaciji romanskih narječja*. Schuchardt je rad 1870. godine izdao u Grazu u vlastitoj nakladi.

žarištu interesa tatarsko-ruski te estonsko-ruski žargoni. Najveći dio predstavljenih pisama bavi se kreoliziranjem, tj. nastankom miješanih jezika na osnovi europskih jezika. Iako je Schuchardt prije svega romanist, često se obraća svom sugovorniku Baudouinu – slavistu – pitanjima koja se tiču slavenskih jezika, ali i obrnuto. Iz korespondencije se može zaključiti da takva razmjena znanja i razmišljanja koristi obojici. O pitanjima se koja se tiču opće lingvistike Baudouin i Schuchardt u mnogo čemu slažu. Zajedničko im je udaljavanje odnosno nadilaženje stavova mladogramatičara i izražavanje razmišljanja koja kasnije nalazimo kod strukturalista. Pisma od broja 24 do 28⁸ govore o Baudouinovom mogućem angažmanu na Bečkom sveučilištu, što bi znatno olakšalo njegovu tešku financijsku situaciju. No ta želja se ne ostvaruje. Saznajemo da je Baudouin zbog svojih političkih stavova – zauzimanje za nacionalne manjine i suprotstavljanje šovinističkoj politici velesila Rusije i Poljske naspram manjinama – vrlo teško zadržavao svoj položaj na Sveučilištu u Krakovu. I u kasnijim pismima (pred sam kraj ovdje prikazane korespondencije) Baudouin opisuje svoju tešku situaciju u Petrogradu odnosno odlazak iz Rusije i gubitak sve svoje imovine i svih pisanih materijala koje je godinama skupljao⁹.

Knjiga čitateljima neće biti zanimljiva samo zbog uvida u znanstvenu djelatnost Baudouina i Schucharda, već i zbog otkrivanja činjenica o privatnome životu dvaju prijatelja i znanstvenika, koji je obilježen njihovim znanstveno-istraživačkim radom. Naime, dok je Baudouin zbog svojih političkih stavova i životnih okolnosti bio prisiljen često mijenjati mjesto boravka, Schuchardt je vodio staložen život u Grazu. Baudouin pred kraj korespondencije živi u sve težim uvjetima, gubi svoj imetak i svoje zbirke znanstvenih radova, ugrožena mu je egzistencija. Naslućuje se njegovo posustajanje duha, gubitak elana i volje za radom. Schuchardt je, unatoč svojoj dobi od sedamdeset godina, u tom pogledu suprotnost Baudouinu. Ne napušta ga ni snaga ni duh. Baudouin do zadnjeg ovdje predstavljenog pisma hvali Schuchardtovu svježinu misli i prisebnost. Iako je Baudouin za života napisao oko 400 radova, njegovi radovi nisu bili dostupni širem krugu znanstvenika, jer su, osim nekolicine, pisani na ruskom i poljskom jeziku.

Korespondencija prikazana u ovoj knjizi nikada ranije nije objavljena, što knjigu čini jedinstvenom. Nesvakidašnja forma – autentična pisma – čitateljima daje prostor da sami procijene vrijednost Schuchardtove i Baudouinove korespondencije, koja se zbog svoje tematike preporučuje ne samo lingvistima već

⁸ Radi se o razdoblju od 1. travnja 1886. do 12. svibnja 1886. godine.

⁹ Nešto su od tih izgubljenih materijala Baudouin i Schuchardt razmijenili u svojim pismima, međutim oni u knjizi nisu prikazani. Nalazimo samo jedan privitak među pismima i to uz pismo broj 36. Vidi str. 69.

svima koji se zanimaju za kreolske jezike, usvajanje prvoga stranoga jezika i dječjega jezika, promjene u jeziku tj. jezicima, jezične varijacije, miješanje različitih jezika, pitanja etimologije i dijalektologije.